

Vakuutus-oikeus

Lausunto

1 (4)

25.10.2022

VakO 683/00.08/2022

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite: Lakivaliokunnan asiantuntijapyyntö (sähköposti 14.10.2022)

Asia: Vakuutus-oikeuden kirjallinen asiantuntijalausunto asiantuntijan kuulemista varten hallituksen esityksestä eduskunnalle (HE 93/2022 vp) eräiden lakien valitustietä koskevan sääntelyn ja eräiden teknisten seikkojen päivittämiseksi

Arvoisa lakivaliokunnan puheenjohtaja, hyvät valiokunnan jäsenet,

Vakuutus-oikeus lausuu kunnioittaen seuraavaa:

Vakuutus-oikeus pitää kannatettavana perusajatusta siitä, että viranomaisten hallintopäätöksiä koskevia muutoksenhakusäännöksiä yhdenmukaistetaan, koska se selkeyttää vallitsevaa tilannetta ja vähentää oikeudellista epävarmuutta. Vakuutus-oikeus haluaa kuitenkin tuoda esiin eräitä huomioita liittyen julkisuuspäätösten ja eräiden virkamiesoikeudellisten päätösten muutoksenhakuun.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain muuttaminen

Esityksessä esitetään, että oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain 20 §:n 1 ja 2 momentin mukaisia hallintopäätöksiä koskeva muutoksenhakutie muutetaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsäännön mukaiseksi eli valittamiseksi hallinto-oikeuteen.

Vakuutus-oikeudessa käsitellään voimassa olevan lainsäädännön mukaan julkisuusasioita neljässä erilaisessa tilanteessa:

- 1) Valitus vakuutus-oikeuden alaisen muutoksenhakulautakunnan julkisuusasiassa antamaan päätökseen

Nämä valitukset käsitellään vakuutus-oikeudessa lainkäyttöasioina. Muutoksenhaku vakuutus-oikeuden antamasta päätöksestä ohjautuu oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain 6 luvun 20 §:n 2 momentin mukaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telekopio	Sähköposti
Vakuutus-oikeus PL 1005 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 00520 Helsinki	029 56 43200	029 56 43100	vakuutus-oikeus@oikeus.fi

- 2) Oikeudenkäynnin osapuolen tekemä tietopyyntö vakuutuslaitoksessa vireillä olevassa lainkäyttöasiassa

Nämä tietopyynnot käsitellään vakuutuslaitoksessa pääasian yhteydessä lainkäyttöasioina. Muutoksenhakutie vakuutuslaitoksen antamaan päätökseen määräytyy näissä asioissa oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain 6 luvun 21 §:n mukaisesti pääasian muutoksenhakutien mukaisesti eli ainoastaan eräissä työtapaturma- ja ammattitautiasioissa on mahdollista hakea valituslupaa korkeimmalta oikeudelta. Muissa asioissa vakuutuslaitos on ylin tuomioistuin, eikä mahdollisuutta hakea muutosta pääasian tai julkisuusasian osalta ole.

- 3) Oikeudenkäynnin osapuoliin nähden ulkopuolisen tahon tekemä tietopyyntö vireillä olevassa lainkäyttöasiassa

Nämä tietopyynnot käsitellään vakuutuslaitoksessa hallinnollisina asioina, mutta kiinteässä yhteydessä vireillä olevan lainkäyttöasian kanssa. Mikäli tietopyyntöön ei voida suostua, tiedustellaan tietopyynnön tekijältä, haluaako hän asiasta valituskelpoisen päätöksen. Näissä asioissa muutoksenhaku ohjautuu korkeimpaan hallinto-oikeuteen viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 7 luvun 33 §:n 4 momentin mukaisesti, jossa todetaan, että muutoksenhakuun sovelletaan mitä muutoksenhausta säädetään oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetussa laissa. Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain 6 luvun 20 §:n 1 momentissa puolestaan todetaan, että vakuutuslaitoksen hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

- 4) Tietopyyntö lainkäyttöasiaan, jonka vireillä olo vakuutuslaitoksessa on päättynyt tai asiaan, joka ei koskaan ole ollut vireillä vakuutuslaitoksessa

Nämä tietopyynnot käsitellään vakuutuslaitoksessa hallinnollisina asioina, eikä sillä ole merkitystä onko tietopyynnön tekijä oikeudenkäynnin osapuoli tai ulkopuolinen taho. Muutoksenhakutie vakuutuslaitoksen päätökseen näissä asioissa on vastaava kuin kohdassa 3.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että muutoksenhakutie muutoksenhakulautakuntien ja vakuutuslaitoksen hallinnollisina asioina käsittelemissä julkisuusasioissa ohjautuisi jatkossa hallinto-oikeuteen. Tämä ei kuitenkaan koskisi vireillä olevan lainkäyttöasian yhteydessä käsiteltävää, oikeudenkäynnin osapuolen tekemää, tietopyyntöä.

Muutos tarkoittaisi sitä, että vakuutuslaitoksen julkisuusasioissa antamiin päätöksiin haettaisiin muutosta kahdella eri tapaa riippuen siitä, onko julkisuusasiassa kyse vireillä olevaan asiaan liittyvästä, oikeudenkäynnin osapuolen tekemästä, tietopyynnöstä (edellä kohta 2) vai jostakin muusta edellä kuvatusta (kohdat 1, 3 ja 4) tietopyynnöstä.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telekopio	Sähköposti
Vakuutuslaitos PL 1005 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 00520 Helsinki	029 56 43200	029 56 43100	vakuutuslaitos@oikeus.fi

Muutos tarkoittaisi myös sitä, että samaan aikaan voisi olla vireillä julkisuusasiaa koskeva valitus hallinto-oikeudessa ja pääasiassa koskeva valitus vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenissa, jos esimerkiksi vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin alaisessa muutoksenhakulautakunnassa olisi annettu päätökset sekä julkisuusasiassa että pääasiassa ja muutoksenhakija hakisi muutosta molempiin päätöksiin. Tämä voisi käytännössä tarkoittaa sitä, että sama muutoksenhakija joutuisi tekemään kaksi valitusta eri tuomioistuimille, vaikka kyseessä olisikin samaa asiaa ja asiakirjoja koskeva kokonaisuus. Lisäksi vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin joutuisi mahdollisesti ennen pääasian ratkaisemista odottamaan hallinto-oikeuden päätöksen julkisuusasiassa.

Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 23) tuodaan esiin, että hallinto-oikeuksilla on erityistuomioistuimia paremmat edellytykset ratkaista asiakirjajulkisuus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin päätöksiin kohdistuvat valitukset, koska hallinto-oikeudet ratkaisevat näitä valituksia kaikkien muidenkin viranomaisen asiakirjajulkisuus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin päätöksistä ja että muutoksenhakutien yhtenäistäminen yhtenäistää myös niitä koskevaa oikeuskäytäntöä. Vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenilla ei ole tiedossa, kuinka paljon alueelliset hallinto-oikeudet käsittelevät julkisuusasioita, mutta niitä on varmasti enemmän kuin vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenissa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Huomioon on tältä osin kuitenkin otettava se, että julkisuusasiaa ei voida ratkaista pelkästään asiakirjajulkisuus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin perusteella, vaan ratkaisu edellyttää myös pääasian substanssintuntemusta, jotta pääasian mukanaan tuomat erityispiirteet tulevat otetuksi huomioon julkisuus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin päätöksissä. Vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin toimialalla substanssiasiantuntemus on parhainta vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenissa. Tässä yhteydessä vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin haluaa tuoda esiin myös sen, että jokaisella viranomaisella ja tuomioistuimella tulee olla asiakirjajulkisuus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin tuntemusta ja kun otetaan huomioon, että vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenissa annettaisiin edelleen muutosehdotuksesta huolimatta ratkaisuja sekä vireillä oleviin lainkäyttöasioihin kohdistuviin tietopyyntöihin, että muihin tietopyyntöihin, niin vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin katsoo, että sillä on jatkossakin riittävät edellytykset ratkaista julkisuusasioita. Lisäksi huomioon on otettava, että ehdotetun muutoksen myötä muutoksenhaut julkisuusasioissa annettuihin päätöksiin ohjautuisivat eri hallinto-oikeuksiin riippuen muutoksenhakijan kotipaikasta sen sijaan, että ne muutoksenhakulautakuntien julkisuus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin päätöksistä ohjautuisivat vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin tai vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin julkisuus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin päätöksistä korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin toteaa, että julkisuusasioiden muutoksenhakutien muuttaminen ehdotetulla tavalla mahdollistaisi kaksipuolaisen muutoksenhaun myös vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin ensimmäisenä asteenä antamiin julkisuusasioiden päätöksiin. Muutoksenhakulautakuntien julkisuus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin päätösten osalta kaksipuolainen muutoksenhaku toteutuu jo nykyisellään. Vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin katsoo edellä mainituilla perusteluilla, että muutoksenhakutien muuttaminen muutoksenhakulautakuntien ja vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin hallinnollisina asioina käsittelemien julkisuusasioiden osalta ei kuitenkaan ainakaan merkittävästi lisäisi, verrattuna nykyiseen muutoksenhakumenettelyyn, perustuslain 21 §:ssä säädettyä oikeusturvaa. Sen sijaan muutoksenhaun hajauttaminen saattaisi aiheuttaa epäselvyyksiä ja lisätä oikeudellista epävarmuutta etenkin tilanteissa, joissa muutoksenhakijalla olisi yhtä aikaa vireillä valitukset julkisuusasiassa ja pääasiassa. Myöskään tavoite yhdenmukaistaa oikeuskäytäntöä ei välttämättä toteutuisi, kun vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolenin toimialaan liittyviä julkisuusasioita, joita on kuitenkin suhteellisen vähän, käsiteltäisiin alueellisissa hallinto-oikeuksissa.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telekopio	Sähköposti
Vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolen PL 1005 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 00520 Helsinki	029 56 43200	029 56 43100	vakuutus- ja forsa- ja riksdomsdomstolen@oikeus.fi

Tuomioistuinlain 23 luvun (muutoksenhaku) muuttaminen

Esityksessä ehdotetaan tuomioistuinlain 23 luvun sivutoimilupaa, kirjallista varoitusta ja virantoimituksesta pidättämistä sekä asiantuntijajäsenen tehtävistä vapauttamista koskevien päätösten muutoksenhakutietä muutettavaksi muiden kuin ylimpien tuomioistuinten osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsäännön mukaiseksi eli valittamiseksi hallinto-oikeuteen. Muutosta perustellaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain pääsäännön mukaisuudella ja myös sillä, että muutoksenhakijan oikeusturva paranee, kun muutoksenhausta tulee kaksipuolinen. Vakuutus-oikeus katsoo ottaen huomioon tuomareiden ja asiantuntijajäsenten riippumaton asema lainkäyttötehtävissä ja vakuutus-oikeuden asema muutoksenhakutuomioistuimena, että vakuutus-oikeuden tuomareiden ja asiantuntijajäsenten osalta muutoksenhaku tulisi ohjautua kuten nykyäänkin hierarkkisesti saman tuomioistuinlinjan ylempään tuomioistuimeen eli korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tämä olisi perusteltua myös oikeusturvan kannalta, koska muutoksen myötä saada asia käsiteltäväksi ylemmässä tuomioistuimessa jäisi sen varaan, että myöntäisikö korkein hallinto-oikeus valituslupaa.

Tekniset muutokset liittyen vakuutus-oikeuden asiantuntijajäseniin

Lopuksi vakuutus-oikeus toteaa, että tekniset muutokset, joita esityksen mukaan ollaan tekemässä tuomioistuinlain 17 luvun 15 §:n 1 momentin 1 b alakohtaan, johon ehdotetaan muutosta hyvinvointialueiden sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen vuoksi ja lainkohdan ajantasaistamista muotoon ”kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT:n ja kuntien ja hyvinvointialueiden viranhaltijoita ja työntekijöitä edustavien pääsopijajärjestöjen” sekä 1 f alakohtaan, johon ehdotetaan muutosta siviilikriisinhallintatehtävien osalta ja ajantasaistamista muotoon ”puolustusministeriön ja edustavimpien korvauksensaajien oloja tuntevien järjestöjen ehdotuksesta, kun on kysymys sotilas- ja kriisinhallintatapaturma-asioista”, ovat perusteltuja. Vastaavasti tekniset muutokset oikeudenkäynnistä vakuutus-oikeudessa annetun lain 6 §:n 1 momentin 4. ja 8 kohtiin ovat perusteltuja.

Tuula Kivari
Ylituomari